

Michał Sajewicz

DOI: 10.15290/sw.2024.24.13

emerytowany profesor UMCS w Lublinie

e-mail: msajewicz@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8468-3010

Etymologia nazwisk ludności osiadłej we wsi Lewkowo Nowe w powiecie hajnowskim po II wojnie światowej

Słowa kluczowe: wieś Lewkowo Nowe, powiat hajnowski, ludność osiadła po II wojnie światowej, etymologia nazwisk

Część wstępna

Krótki rys historyczny terenu badań

Lewkowo Nowe (do 2006 roku Nowe Lewkowo) – to wieś w województwie podlaskim, w powiecie hajnowskim, w gminie Narewka. Jest położona nad rzeką Narewką, w pobliżu wsi Lewkowo Stare (do 2006 roku Stare Lewkowo).

Wieś Nowe Lewkowo założono w końcu XIX wieku na gruntach należących wcześniej do dworu w Lewkowie, które wchodziły w przeszłości w skład dóbr Narewka, których właścicielami byli m.in. Olizarewiczowie, Wiśniewiczowie i Chodkiewiczowie [Michałuk 1997, 60]. Dobra te obejmowały ziemie leżące między górną Narwią i Narewką, nazywane niegdyś Puszcza Narewską lub Puszcza Narewką. Dobra Narewka od początku XVI wieku stanowiły enklawę powiatu grodzieńskiego województwa trockiego, na terenie powiatu wołkowyskiego województwa nowogródzkiego [Michałuk 1997, 16; Mironowicz 2008, 9].

Na przełomie XVI i XVII wieku właścicielem zachodniej części dóbr Narewka został Fiodor Massalski, a wschodniej Józef Karp [Karp 2016, 14]. Nabyte przez nich dobra stanowiły wówczas praktycznie pustkę osadniczą. Istniały tu tylko nieliczne osady bojarskie, które ochraniały trakty i przeprawy a rzekach Narew i Narewka. Nowi właściciele dóbr Narewka przystąpili do intensywnej kolonizacji terenów położonych nad górną Narwią i Narewką. Wkrótce w dobrach Narewka pojawiły się pierwsze dwory, powstały folwarki, założono wsie Lewkowo, Grodzisk, Łuka, Siemianówka i Mikłaszewo, zbudowano również młyny oraz cerkiew o nieznanym wezwaniu.

W dobrach Narewka Massalscy i Karpowie osiedlili chłopów prawosławnych, których sprowadzili ze swoich starych włości, m.in. z Brzostowicy i Olekszc w powiecie grodzieńskim [Dobroński, 30, online; Maroszek 1991, 35].

Funkcję centrum administracyjnego dóbr Narewka przez dłuższy okres pełnił dwór Lewkowo *alias* Narewka (obecnie kolonia Lewkowa Nowego), który wzniesiono na prawym brzegu Narewki, w pobliżu wsi Lewkowo [Michałuk 1997, 5–36; Dobroński, 30–32, online].

Massalscy i Karpowie posiadali dobra Narewka bez mała 200 lat i znacznie się przyczynili do rozwoju gospodarczego tych ziem [Michałuk 1997, 32–59].

Po trzecim rozbiórze Polski dobra Narewka znalazły się w granicach Rosji, początkowo w guberni słonimskiej, a następnie litewskiej [Dobroński, 30, online]. W 1840 roku dobra te przestały być częścią powiatu grodzieńskiego, przechodząc do powiatu wołkowyskiego guberni grodzieńskiej [Michałuk 1997, 52].

Sytuację własnościową dóbr Narewka zmieniła reforma rolna Aleksandra II, rozpoczęta w Rosji w 1861 roku [Michałuk 1997, 54]. Pod koniec XIX wieku zaprzestały działalności na tym terenie wszystkie folwarki. Zlikwidowano większość dworów, w tym również w Lewkowie. Ziemię dworską rozparcelowano poprzez sprzedaż gruntów chłopom, którzy pochodzili na ogół z pobliskich wsi podlaskich i zanarwiańskich. Ludność napływowa osiedlała się na nabytych gruntach dworskich, dając początek nowym miejscowościom. W ten sposób w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Lewkowo (obecnie Lewkowo Stare) powstało Nowe Lewkowo.

Nowe Lewkowo początkowo zamieszkiwali tylko chłopcy wyznania prawosławnego, którzy posługiwali się gwara białoruską bądź ukraińską¹. Wkrótce jednak osadnicy pochodzący z Podlasia zaczęli używać gwary białoruskiej z nieznaczną domieszką elementów ukraińskich, którą posługiwali się mieszkańcy okolicznych wsi, w tym sąsiedniego Starego Lewkowa [*Atlas gwar...*, t. 1, 123].

Na początku XXI wieku wieś Nowe Lewkowo liczyło 237 mieszkańców, którzy zajmowali się przeważnie uprawą zbóż oraz hodowlą bydła. Pod koniec XX wieku liczba mieszkańców tej wsi zaczęła gwałtownie spadać. W latach 1998–2021 zmniejszyła się aż o 41,2%. W 2021 roku w Lewkowie Nowym mieszkało zaledwie 168 osób, spośród których tylko nieliczni zajmowali się uprawą roli i hodowlą bydła [*Wieś Lewkowo...*, online].

Cel, stan badań, metoda

W 1986 roku Michał Kondratiuk, onomasta pogranicza polsko-białorusko-ukraińskiego, wysunął postulat przyspieszenia badań nad antroponimią wschodniej części Białostocczyzny [Kondratiuk 1986, 11]. Badacz zauważył, że antroponimia tego obszaru w porównaniu z innymi działami onomastyki jest niewystarczająco opracowana. Zwrócił m.in. uwagę na brak gruntownych opracowań poświęconych antroponimii Białostocczyzny wschodniej.

Pod koniec XX i na początku XXI wieku zainteresowanie badaczy antroponimią wschodniej Białostocczyzny wyraźnie wzrosło. Rezultatem badań prowadzonych w takich ośrodkach slawistycznych, jak Warszawa, Białystok, Lublin, Opole, Zielona Góra, są liczne opracowania, w tym monograficzne, antroponimii tego terenu².

Mimo znacznego zaawansowania badań nad antroponimią Białostocczyzny wschodniej, zgłoszony w 1986 roku przez M. Kondratiuka postulat zintensyfikowania badań nad antroponimią tego regionu pozostaje nadal aktualny. Wskazane jest m.in. przeprowadzenie wnikliwych badań nad etymologią nazwisk mieszkańców Białostocczyzny wschodniej.

¹ Pierwsza rodzina katolicka osiedliła się w Nowym Lewkowie w okresie międzywojennym, a następne dopiero na przełomie XX i XXI w. Obecnie odsetek katolików w badanej wsi nie przekracza 5%.

² Podobne badania są również prowadzone w Podlaskim Instytucie Naukowym w Bielsku Podlaskim.

Opis etymologii antroponimów notowanych na terenie Białostocczyzny wschodniej wymaga od badaczy szczególnej wnikliwości oraz ostrożności w formułowaniu sądów. Na pograniczach językowo-kulturowych jest nieodzowne stosowanie innej metodologii badawczej niż na terenach jednolitych etnicznie. Ustalanie pochodzenia antroponimów na terenach pogranicznych wiąże się z koniecznością uwzględnienia szerokiego kontekstu językowego i kulturowego. Niezbędne jest w szczególności dostrzeganie ścisłego związku badanego antroponimu z obszarem, na którym występuje [Kondratiuk 1995, 195–203].

Autor niniejszego opracowania postawił sobie za cel ustalenie prawdopodobnych etymologii nazwisk, które pojawiły się we wsi Lewkowo Nowe w powiecie hajnowskim po II wojnie światowej. Zamierzeniem autora jest również przedstawienie dotychczasowych poglądów badaczy dotyczących pochodzenia poddanych analizie nazwisk. Nazwiska mieszkańców Lewkowa Nowego używane nieprzerwanie od jego powstania do chwili obecnej oraz nazwiska zanikłe są przedmiotem odrębnych opracowań.

Prawdopodobne etymologie nieużywanych już w Lewkowie Nowym nazwisk mieszkańców osiadłych w tej wsi po II wojnie światowej

BĘBENEK, gw. *benb'enek*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Bębenek* < ap. *bębenek* ‘mały instrument muzyczny’, por. *Bęben* ‘instrument muzyczny’, metaforycznie – ‘gruby człowiek, opasły’, pot. *bęben*, *bębenek* – ‘duży brzuch’, także ‘ten, kto wiele mówi, często jest głupi i zarozumiały, pusty jak bęben’ [*Nazwiska w Polsce*, online; *Słownik języka polskiego*, online]; wyraz *bęben* jest ponadto używany w znaczeniu ‘część składowa urządzeń w kształcie obracającego się walca’, ‘narzędzie do połowu ryb w płytkich wodach’ [*Wielki słownik...*, online].

BURA, gw. *b'ura*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Bura* < ap. *bura* ‘burza’, ‘scysja, awantura’, por. błrus. *бурывуца* ‘tracić spokój, wpadać w gniew, buntować się’ [*Nazwiska w Polsce*, online]; nazwisko to jest rów-

nież wyprowadzane od ap. *bura*, *burka* ‘długi, obszerny płaszcz z kapturem z grubej tkaniny, używany dawniej szczególnie w czasie zimowej podróży saniami’ [*Etymologia nazwisk*, online]; wyraz *burka* był również używany w znaczeniu ‘chusta wełniana w kratę, z frędzlami zakładana niegdyś przez kobiety na ramiona i głowę’, ‘ciepła spódnica wełniana’, ‘wełniane lub lniane fartuch do pasa’; nazwa i desygnat są pochodzenia wschodniego, prawdopodobnie tatarskiego lub tureckiego [Pelcowa 2020, 145–148]; nazwisko *Bura* może być również wyprowadzane od przezwiska *Bury*/*Бурый*, używanego na określenie człowieka, który ma kasztanowe włosy lub smagły kolor skóry, por. także ros. *бурые волосы* – ‘ciemne włosy, przyprószone siwizną’ [*Tłumačal’ny sloŭnik...*, t. 1, 1977, 424].

GRYKO, gw. *gr’yko*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Gryko* < *Gryk* < ap. *gryka*, gw. *gr’yka* ‘roślina z rodziny rdestowatych (*Fagopyrum esculentum*)’, por. łot. *griki* ‘gryka’, lit. *grikiai* ‘gryka’ [*Nazwiska w Polsce*, online; *Etymologia nazwisk*, online]; w przeszłości zapewne przezwisko *Grik*/*Gryk* nadawano osobom, które uprawiały grykę lub handlowały produktami gryczanymi [*Происхождение фамилии Грико*, online]; nazwisko *Gryko* jest również wyprowadzane od wyrazu pruskiego *grikas* – ‘grzech’ [*Происхождение фамилии Грико*, online]; przezwisko *Grik* otrzymywały osoby, które popełniły grzech, dopuściły się przestępstwa; w ten sposób określano również nieślubne dzieci [*Происхождение фамилии Грико*, online]; na Ukrainie przezwisko to nosili także potomkowie dawnych osadników greckich [*Famili*, online]; mniej przekonująca jest hipoteza o pochodzeniu badanego nazwiska od imienia *Григорій*, por. *Grigorij* > *Grigo* > *Griko* [*Происхождение фамилии Грико*, online].

JANIUK, gw. *jan’uk*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Janiuk* < pol. *Jan* [Rymut 1999, t. 1, 330; *Nazwiska w Polsce*, online]; imię *Jan* (Ян) i jego pochodne od początku XVI wieku były szeroko wykorzystywane na Białorusi i legły u podstaw wielu nazwisk, np. *Яновіч*, *Янчук*, *Янюк*, *Янелъ*, *Ясевич*, *Ясюк* [Усціновіч 2011, 229–230]; *Jan* jest imieniem pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. יְהוֹחָנָן (*Jehōhanan*) – ‘Jahwe jest łaskawy’, cerk. *Иоанн* [*Русские имена*, online].

KARPIUK, gw. *karp'uk*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Karpiuk* < podl. *Karp* [Tichoniuk 2000], imię pochodzenia greckiego, grec. *Κάρπος* (*Karpos*), por. *karpōs* – ‘owoc’, cerk. *Kapn* [Abramowicz 2019, 119; Mordań 2019, 128;]; mniej prawdopodobne jest pochodzenie badanego nazwiska od przezwiska *Karp*, por. ap. *Karp* – ‘ryba słodkowodna z rodziny karpiowatych’ [*Nazwiska w Polsce*, online].

KIERSNOWSKI, gw. *k'ersn'oušk'i*:

błędny zapis nazwiska jednego z członków rodziny *Krasnowskich*³

KUKOWSKI, gw. *kuk'oušk'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Kukowski* < *Kukowo*, *Kuków*, *Kukówka*, *Kuki* [*Nazwiska w Polsce*, online], por. *Kukowo*, pow. lipnowski, gm. Skępe; obwód brzeski, rejon hancewicki (Białoruś); obwód miński, rejon mołodeczanski (Białoruś), *Kuków*, pow. suwalski, gm. Suwałki; pow. suski, gm. Stryżawa; *Kukówka*, pow. kartuski, gm. Steżycza; część wsi Dąbrowa Szlachecka, pow. krakowski, gm. Czernichów; *Kuki*, pow. newelski, gub. witebska (wieś w Imperium Rosyjskim, obecnie nieistniejąca) [*Wykaz urzędowych...*, online]; nazwisko *Kukowski* mogło również powstać od notowanych w Polsce przezwisk *Kuk*, *Kuka* < *kukać* – ‘o głosie kukulki i gzęgżółki’ lub *kukać* – ‘nawoływać, zawodzić, narzekać’, które dały początek nazwom wsi *Kuków*, *Kukowo* [Breza, *Kukowski*, online; *Nazwiska w Polsce*, online]; nazwisko *Kukowski* mogło być także utworzone od przezwiska *Kuka* (*Кыка*), ros. ap. *кыка* – ‘pięść, kułak’, por. *kuksa* – ‘dłoń bez palców, kikut’.

NOS, gw. *nós*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Nos* < *Eno-s* < *Enoch*, od cerk. *Енох* [Tichoniuk 2000], imię pochodzenia hebrajskiego, hebr. *הַנּוֹךְ* (*hānak*) – ‘pełen poświęcenia’, grec. *Ἐνώχ* [Петровский 2000, 32]; nazwisko *Nos* mogło również powstać od formy imiennej *Анос* < *Амос* < hebr. *עֲמוֹס* – ‘brzemień’ [*Русские имена*, online]; nazwisko to może także

³ Nazwisko *Krasnowski* jest używane w Lewkowie Nowym nieprzerwanie od chwili powstania tej miejscowości do dnia dzisiejszego.

pochodzić od przezwiska *Nos* – ‘człowiek z wydatnym nosem’ [*Nazwiska w Polsce*, online; Dacewicz 2001, 196].

PAŁECKI⁴, gw. *pałeck’i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Palecki* < *Pałki*, *Łysa Pałka*, *Pałcz*, *Pałczyn*, *Pałecznicza*; por. *Pałki*, część Zasań, pow. myślenicki, gm. Myślenice; część wsi Czerwienne, pow. nowotarski, gm. Czarny Dunajec; część wsi Huta Deręgowska, pow. niżański, gm. Ulanów; obwód mohylewski, rejon bychowski (Białoruś); *Łysa Pałka*, część wsi Jagodzieniec, pow. kaliski, gm. Brzeziny, *Pałcz*, część m. Bydgoszcz; *Pałczyn*, pow. wrzesiński, gm. Miłosław; *Pałecznicza*, por. pow. lubartowski, gm. Niedźwiada; pow. proszowski, gm. Pałecznicza [*Słownik geograficzny...*, t. 7, 834; *Wykaz urzędowych nazw...*, online]; nazwisko *Palecki* można także wyprowadzać od n.os *Pałka* – ‘osoba o wątlej budowie ciała’; nie jest także wykluczone, że analizowane nazwisko powstało w wyniku przekształcenia nazwiska *Palecki*, które może wywodzić się od toponimu *Palcza*, por. pow. suski, gm. Budzów, lub od przezwiska *Palecki* < ap. *palec*, używanego najprawdopodobniej na określenie człowieka niskiego wzrostu lub bardzo szczupłego [*Etymologia nazwisk*, online].

PANUFNIK, gw. *pan’ufn’ik*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Panufnik* < *Panuf*/*Пануф* < *Пафнусу*/*Пафнумуѣ*, *Панфумуѣ* (przestawienie liter)⁵; nazwisko *Panufnik* nosi w Polsce ponad 400 osób [*Nazwiska polskie*, online; *Карта распространённости...*, online]; w Polsce odnotowano również nazwiska *Panuf* i *Panufik* [*Nazwiska w Polsce. Wykaz*, online]; badane nazwisko nosił m.in. znany kompozytor Andrzej Panufnik, którego przodkowie do XIX wieku posługiwali się nazwiskiem *Panuchnik* [*Andrzej Panufnik – historia życia*, online]; nazwisko *Panuchnik* (*Панухник*, *Панухник*) jest obecnie notowane na terenie Rosji, Białorusi i Ukrainy [*Карта распространённости...*, online]; w tych krajach są ponadto używane nazwiska *Пануф*, *Пануфник*, *Пануфьев* [*Однофамильцы ‘Пануфник’*, online]; nazwisko *Панухник* może

⁴ *Patecka*/*Patecki* są traktowane jako jedno nazwisko i prezentowane łącznie.

⁵ Por. także *Panuf*, ros. *Пануф* – miasto w starożytnym Egipcie [*Канонические правила...*, online].

pochodzić od wschł. form ludowych *Панух/Пануха*, utworzonych od n.os. *Пан*, będącej skróceniem od takich imion, jak *Афанасиѹ* (formy ludowe *Опанас*, *Панас*), *Панкратиѹ*, *Пантелеѹмон*, *Панфил* [*Nazwiska w Polsce*, online]; nazwisko *Panuchnik* mogło również powstać od *Panufnik* w wyniku przekształceń fonetycznych ($f > ch$); niektórzy badacze wywodzą nazwisko *Panuchnik* od ap. *panuchnik* – ‘forma grzecznościowa w bezpośrednim zwracaniu się do wysoko postawionej osoby’ [*Słownik polszczyzny XVI wieku*, online], a to od ap. *pan* – ‘wysoko postawiona osoba, dostojnik’ [*Etymologia nazwisk*, online], por. polskie nazwiska *Panuchno*, *Paniuchno* [*Nazwiska polskie*, online].

PTASZYŃSKI, gw. *ptaš'yn'sk'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Ptaszyński* < *Ptaszyn*, *Ptaszewo*, *Ptasznica*, *Ptasznik*, *Ptaszniki*, *Ptaszki*, por. *Ptaszyn*, część wsi Leśniczówka, pow. łowicki, gm. Bielawy; *Ptaszewo*, część wsi Kiedrowice, pow. bytowski, gm. Lipnica; *Ptasznica*, część wsi Sułkowice, pow. myślenicki, gm. Sułkowice; *Ptasznik*, część wsi Chmielnik, pow. kielecki, gm. Chmielnik; *Ptaszniki*, część wsi Jazowsko, pow. nowosądecki, gm. Łącko; *Ptaszki*, pow. siedlecki, gm. Mordy [*Wykaz urzędowych nazw...*, online]; przytoczone nazwy miejscowe pochodzą od n.os. *Ptach* < ap. *ptach*, występującego w staropolszczyźnie w znaczeniu ‘ptak’, por. także wschł. *nmax*, *nmaxa*, *nmauka* – ‘ts’ [*Nazwiska w Polsce*, online].

WRÓBLEWSKI, gw. *vrubl'eusk'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Wróblewski* < *Wróblew*, *Wróblewo*, *Wróble*, *Wróble-Wargocin* [*Nazwiska w Polsce*, online; Ry-mut 2001, t. 2, 704; Dacewicz 2001, 260], por. *Wróblew*, pow. sieradzki, gm. Wróblew; pow. zgierski, gm. Ozorków; pow. wieluński, gm. Skomlin; *Wróblewo*, pow. gdański, gm. Suchy Dąb; pow. szamotulski, gm. Wronki; pow. wołowski, gm. Wołów; pow. mławski, gm. Radzanów; pow. płoński, gm. Naruszewo; część wsi Wróblewko, pow. ciechanowski, gm. Gołymin-Ośrodek; *Wróble*, pow. wysokomazowiecki, gm. Wysokie Mazowieckie; pow. inowrocławski, gm. Kruszwica, *Wróble-Wargocin*, pow. garwoliński, gm. Maciejowice [*Wykaz urzędowych nazw...*, online]; badane nazwisko jest

również wyprowadzane od nazwy osobowej *Wróbel*, pochodzącej od ap. *wróbel* ‘*Passer domesticus*’ [Naruszewicz-Duchlińska, online].

ZIELIŃSKI, gw. *z’il’in’sk’i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Zieliński* < *Zielin*, *Zielina*, *Zieliniec*, *Zielińce*, *Zieleniec*, *Zieleńce*, *Zielenice* [Naruszewicz-Duchlińska, online; *Nazwiska w Polsce*, online]; *Zielin*, por. pow. bytowski, gm. Trzebielino; pow. gryfiński, gm. Mieszkowice; *Zielina*, pow. krapkowicki, gm. Strzeleczyki; *Zieliniec*, pow. wrzesiński, gm. Kołaczkowo; dawniej odrębna wieś, przez pewien czas część wiejskiej gromady Nowa Wieś w gminie Swarzędz, a w 1951 włączony do Poznania; *Zielińce*, obwód tarnopolski, rejon borszczowski (Ukraina); *Zieleniec*, pow. węgrowski, gm. Sadowne; pow. oleśnicki; gm. Syców; pow. kolski, gm. Chodów; pow. koziński, gm. Głowaczów; *Zieleńce*, obwód brzeski, rejon kamieniecki (Białoruś); obwód chmielnicki, rejon starokonstantynowski (Ukraina); *Zielenice*, pow. strzeliński, gm. Borów; pow. proszowicki, gm. Radziemice [Słownik geograficzny..., t. 14, 592; *Wykaz urzędowych nazw...*, online].

Prawdopodobne etymologie używanych obecnie w Lewkowie Nowym nazwisk mieszkańców osiadłych w tej wsi po II wojnie światowej

BAKANACZ, gw. *bakan’ač*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Bakanacz* < n.os. *Bakan* < *Bak* – ‘krzyk’ < *bakać* – ‘wykrzykiwać coś z radości, krzyczeć, wołać, strofować, łajać’ [Słownik staropolski, online; *Etymologia nazwisk*, online]; przezwisko *Bakan* mogła otrzymać osoba gadatliwa, towarzyska, por. także pochodzące od tej nazwy nazwiska pol. *Bakanuik*, *Bakuła*, ros. *Баканов*, *Бакун*, a także ros. *бака* – ‘gadula’ [Словарь русских фамилий, online]; niektórzy onomaści nazwisko *Bakanacz* wywodzą także od n.os. *Bakan* < ap. *bakan* – ‘koszenila – ciemnoczerwony barwnik pozyskiwany z owadów – czerwców’; por. *Bakanacz* < *Bakan* < *bakan* – ‘koszenila’; na Rusi nazwiska typu *Bakan* i *Bakanow* należały do najczęściej notowanych

wśród malarzy ikon i barwiarzy tkanin [*Фамилия Бакан*, online]; nazwiska te mogą również pochodzić od skróconej formy imienia *Abakum*, por. imię cerk. *Аввакум*, które mogło przybierać w językach wschodniosłowiańskich postać *Бакун*, *Бакан* [*Фамилии*, online]; mniej prawdopodobne pochodzenie tych nazwisk od imienia hebr. *Bakum*, por. łac. *Habacuc*, ukr. *Bakun*, cerk. *Obakun*, i od ap. *bakan*, *baken* – boja z okresowo zapalonym światłem barwnym, używana na wodach śródlądowych’ [*Nazwiska w Polsce*, online].

BOROWSKI^{*6}, gw. *bar’ôusk’i*

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Borowski* < *Borowo*, *Borowa*, *Borów*, *Borowe* [*Nazwiska w Polsce*, online], *Naruszewicz-Duchlińska*, online]; por. *Borowo*, pow. chełmski, gm. Siedliszcze; pow. płocki, gm. Drobin; pow. sierpecki, gm. Rościszewo; pow. lipski, gm. Lipsko; pow. koniński, gm. Krzymów; pow. kościański, gm. Czemiń; pow. kartuski, gm. Kartuzy; pow. lipnowski, gm. Tłuchowo; pow. radziejowski, gm. Dobrze; pow. rypiński, gm. Rogowo; *Borowa*, pow. radomszczański, gm. Przedbórz; pow. mielecki, gm. Borowa; pow. dębicki, gm. Czarna; *Borów*, pow. kraśnicki, gm. Annopol; pow. krasnostawski, gm. Gorzków; pow. opolski, gm. Chodel; pow. zwoleński, gm. Kazanów; pow. łęczycki, gm. Łęczyca; pow. łączycy, gm. Grabów; pow. łowicki, gm. Bielawy; pow. kaliski, gm. Opatówek; *Borowe*, nazwa gwarowa *Borowoje*, przysiółek wsi Pasieki, pow. hajnowski, gm. Narewka; pow. łomżyński, gm. Miastkowo; pow. ostrowski, gm. Małkinia Górna; pow. mławski, gm. Lipowiec Kościelny; pow. kłobucki, gm. Wręczyca Wielka; pow. grójecki, gm. Warka [*Słownik geograficzny...*, t. 1, 318–323; t. 15, cz. 1, 208–209; *Wykaz urzędowych nazw...*, online]; nazwisko *Borowski* może również pochodzić od przezwiska *Borowy*, błrus. *Barawy*, od *borowy* – ‘związany z borem, należący do boru’, por. również *borowy* – ‘gajowy’. Badane nazwisko mogło także powstać od słowiańskich imion złożonych zawierających element *borzy-/бору-* (oznaczający ‘walczyć’, np. *Borzygniew*, *Borzymir*, *Borzystaw*, *Боручаѡ* [*Borowski*, online].

DOROSZKIEWICZ^{*}, gw. *darašk’ev’ič*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Doroszkiewicz* < *Doroszko*, *Doroszek* < *Doros*, *Dorosz*, *Doroch* [Tichoniuk 2000], cerk. *Дорофеѣ*

⁶ Asteryskiem oznaczono nazwiska sezonowych mieszkańców Lewkowa Nowego.

[*Nazwiska w Polsce*, online]; imię pochodzenia greckiego, grec. Δωρόθεος (*Dorotheos*), por. grec. δῶρον (*doron*) – ‘dar’ + θεός (*theos*) ‘Bóg’, łac. *Dorotheus* [Naruszewicz-Duchlińska, online; Abramowicz, Cítko, Dacewicz, 1997; Усціновіч 2011, 79; Трійняк 2005, 112–113].

DROZD, gw. *dróst*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Drozd* < *drozd* – ‘ptak śpiewający, zaliczany do rzędu wróblowych i rodziny drozdowatych’ [Naruszewicz-Duchlińska, online; Rymut, 1899, t. 1, 151]; przezwisko *Drozd* otrzymywały osoby pod pewnym względem przypominające tego ptaka, np. odznaczające się ciemną karnacją lub pięknie śpiewające.

DZIENIS, gw. *ż'en'is*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Dzienis* < wschl. *Die-nis*, *Denis*, *Dzienis* < cerk. Дуонисуй [Naruszewicz-Duchlińska, online; Rymut 1991, t. 1, 134–135]; nazwisko równe formie imiennej, por. *Dzienis*; imię pochodzenia greckiego, grec. Διώνυσος (*Dionysios*) – ‘poświęcony bogu Dionizosowi’, łac. *Dionysius* [Усціновіч 2011, 83].

DZIK*, gw. *ż'ik*:

nazwisko utworzono od nazwy pospolitej, przezwiskowe – *Dzik* < n.os. *Dzik* < *dzik* – gatunek ssaka z rodziny świniovatych’ [Naruszewicz-Duchlińska, online]; przezwiska *Dzik* używano na określenie człowieka nieidentyfikującego się z otoczeniem, samotnika lub źle wychowanego, niekulturalnego, niechlujnego [Kowalik-Kaleta, Dacewicz, Raszevska-Żurek 2007, 40].

GRESIUK, gw. *gres'uk*:⁷

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Gresiuk* < *Greś* < *Hreś* < *Hrehor* [Tichoniuk 2000], por. pol. *Grzegorz*, cerk. Григорій [Naruszewicz-Duchlińska, online]; imię pochodzenia greckiego, grec. Γρηγόριος (*Gregorios*), od γρηγόρος (*gregoros*) – ‘gorliwy, czuwający’, łac. *Gregorius* [Naruszewicz-Duchlińska, online; Bubak 1993, 125; Усціновіч 2011, 74–75].

⁷ Większość badaczy uważa, że formy typu *Gregor*, *Hreńko*, *Hreś* są oparte na wariancie łacińskim badanego imienia, por. *Gregorius*. W języku rosyjskim są notowane liczne formy ludowe imion typu *Грегор*, *Гренько*, *Гресь*, które A.W. Supieranskaja zalicza do utworzonych od imienia *Григорій* [Суперанская 2005, 82].

IGNATOWICZ^{*8}, gw. *inyat'ov'ič*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Ignatowicz* < *Ihnatowicz* < podl. *Ihnat* [Tichoniuk 2000] < cerk. *Игнатѡѡ* [*Nazwiska w Polsce*, online; Rymut 1999, t. 1, 319; Malec 1994, 238; Бірыла 1966, 79]; imię pochodzi od łacińskiego imienia rodowego *Egnatius*, niejasnego pochodzenia; niekiedy bywa wyprowadzane z języka etruskiego [*Nazwiska w Polsce*, online]; forma *Egnatius* przekształciła się w *Ignatius*; niektórzy badacze łączą imię *Ignatius* z łacińskim *ignis* – ‘ogień’ [Rymut 1991, t. 1, 319; Усціновіч 2011, 97]; niekiedy to imię jest także wyprowadzane z łacińskiego *ignatus* – ‘ten, który się nie urodził’ [Петровський 2000, 144–145, online].

JURKIEWICZ^{*}, gw. *jurk'ev'ič*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, imienne – *Jurkiewicz* < *Jurko* (Tichoniuk 2000) < *Jur* [Tichoniuk 2000], por. pol. *Jerzy* lub *Jurkiewicz* < *Jurko* (Tichoniuk 2000) < *Jur* [Tichoniuk 2000], cerk. *Юпуѡ* < *Георгѡѡ* [*Nazwiska w Polsce*, online; Rymut 1999, t. 1, 349]; imię pochodzi z języka greckiego, por. grec. Γεώργιος (*Georgios*), od γεωργός (*georgos*) – ‘rolnik’; zostało przejęte przez języki wschodniosłowiańskie w postaci *Юпуѡ*, *Ezop*, *Ezopuѡ* (jęz. rosyjski), *Юпыѡ*, *Язop* (jęz. białoruski), *Юпиѡ*, *Єzop* (jęz. ukraiński) [Rymut 1991, t. 1, 349; Abramowicz, Citko, Dacewicz 1997, t. 1, 141; Петровський, online]. Forma imienna *Jur*, dawny odpowiednik grec. Γεώργιος (*Georgios*), była używana w przeszłości na równi z *Jerzym* w całej Polsce, szczególnie na ziemiach wschodnich, gdzie pod wpływem prawosławia kult św. Jerzego był bardzo silny; formy imienne *Jur*, *Juryj*, *Jurko* notowano na ziemiach białoruskich już w pierwszej połowie XVI w., stały się podstawą utworzenia wielu nazwisk białoruskich; popularna w Polsce forma *Jurek*, utworzona od dawnego imienia *Jurzy*, jest obecnie odbierana jako zdrobnienie imienia *Jerzy*.

KARDASZ, gw. *kard'aš*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Kardasz* < ap. *kardasz* – ‘brat, pobratymiec, krewny’; wspomniany apelatyw pochodzi

⁸ Nazwiska *Ignatowicz*, *Rygorowicz* należą do tzw. nazwisk transformowanych, które powstały w rezultacie polszczenia, transliteracji i błędów popełnianych przez kancelistów [Tichoniuk 2004, 157–162].

pow. krasnostawski, gm. Krasnystaw; obwód lwowski, rejon mikołajowski (Ukraina); obwód lwowski, pow. drohobycki (Ukraina); *Krynica-Zdrój*, pow. nowosądecki, gm. Krynica-Zdrój; *Krynica Morska*, pow. nowodworski, gm. Krynica Morska; *Biała Krynica*, obwód rówieński, rejon rówieński (Ukraina); *Krynice*, pow. białostocki, gm. Dobrzyniewo Duże; pow. tomaszowski, gm. Krynice; *Krynickie*, pow. białostocki, gm. Zabłudów; *Kryniczna*, obwód grodzieński, rejon grodzieński (Białoruś); *Kryniczno*, pow. średzki, gm. Środa Śląska; pow. trzebnicki, gm. Wisznia Mała; *Kryniczka*, część wsi Dutrów, pow. tomaszowski, gm. Telatyn; *Kryniczki*, pow. krasnostawski, gm. Izbica [*Słownik geograficzny...*, t. 4, 753–757; *Wykaz urzędowych nazw...*, online]; nazwa miejscowości *Krynica* pochodzi od ap. *krynica* – ‘źródło’, w polszczyźnie wyrazu archaicznego, a w języku białoruskim i ukraińskim będącego w powszechnym użyciu [*Zanim pojawiła się spa...*, online].

KRYSZEŃ, gw. *kryś'én*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Kryszeń* < *Krysz*, *Krys*, *Kryś* < błrus. *Krysztof* (Крыштоф), *Krysztop* (Крыштон), por. pol. *Krzysztof*, imię pochodzenia greckiego, grec. Χριστόφορος (*Christophoros*) – ‘niosący Chrystusa’; błrus. *Kryscin* (Крыцун), pol. *Krystyn*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Christinus* – ‘należący do Chrystusa’; błrus. *Kryspin* (Крыспин), pol. *Kryspin*, imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Crispinus*, od przymiotnika *crispus* – ‘kędzierzawy’; błrus. *Krysan* (Крысан), forma imienia *Chrysanf* (Хрысанф), pol. *Chryzant*, imię pochodzenia greckiego, grec. Χρύσανθος, od przymiotnika χρῦσανθής (*chrysanthés*) – ‘o złotym kwiatku’; błrus. *Kryskient* (Крыскент), pol. *Krescencjusz*, imię pochodzenia łacińskiego, por. łac. *crescere* – ‘wzrastać’ [Усціновіч 2011, 117–118, 216]; nazwisko *Kryszeń* niektórzy badacze wyprowadzają także ze starego apelatywu *kryśb* (крышб), możliwe więc, że przezwisko *Kryszeń* było nadawane osobom, które zajmowały się kryciem dachów słomą lub gontem [*История имени*, online]; białoruski czasownik *крыць* posiada dodatkowe znaczenie ‘chronić, strzec’; przezwisko *Kryszeń* mógł więc otrzymać człowiek otoczony opieką i troską bliskich lub ten, kto przesadnie troszczył się o siebie [*История имени*, online].

LORENC, gw. *l'orenc*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Lorenc* < niem. n.os. *Lorenz*, por. łac. *Laurentius* – ‘mieszkaniec Laurentum’, pol. *Laurenty*, por. także *Wawrzyniec* [Naruszewicz-Duchlińska, online; *Nazwiska w Polsce*, online].

ŁAWRESZUK, gw. *łaures'uk*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Ławreszuk* < podl. *Ławresz* [Tichoniuk 2000] < cerk. *Лавр* [*Nazwiska w Polsce*, online]; imię pochodzenia łacińskiego, łac. *Laurus*, por. łac. cognomen *Laurus* – ‘laur’ [Бірыла, 1966, 104–105; Суперанская, 2005, 141]; nazwisko *Ławreszuk* można również interpretować w odmienny sposób: imię cerk. *Лаврентуї* > forma skrócona *Лавр* > forma derywowana *Лавреш*, por. łac. *Laurentius*, od cognomenu łac. *Laurentius* – ‘odnoszący się do miasta Laurentum’, por. *laurus* – ‘laur’, pol. *Laurenty*, *Laurencjusz*, *Wawrzyniec* [Abramowicz, Citko, Dacewicz 1997, t. 1, 212; Усціновіч 2011, 121–122]; forma imienna *Ławresz* jest również używana w Polsce w funkcji nazwiska [*Nazwiska polskie*, online].

OLICHWIER, gw. *al'ixver*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, imienne – *Olichwier* < podl. *Olichwier* [Tichoniuk 2000] < cerk. *Елевѣруї* [*Nazwiska w Polsce*, online; Бірыла 1966, 71], por. także podl. *Olichwer*, *Alichwer* (Tichoniuk 2000); imię pochodzenia greckiego, grec. *Ελευθεριος* (*Eleutheros*), grec. *ἐλευθερος* – ‘wolny, niezależny’, łac. *Eleutherius* [Усціновіч 2011, 20–21; Трійняк 2005].

POSKROBKO, gw. *paskr'ópko*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Poskrobko* < gw. ap. *poskrobek* – ‘mały chlebek, upieczony z resztek ciasta w dzieży’, ‘rozczyn na pieczywo’ [*Etymologia nazwisk*, online], przenośnie: ‘najmłodsze dziecko w rodzinie, dziecko urodzone przez matkę w późnym wieku’, por. *wyskrobek*, podl. *v'yskrabok* ‘ts’ [*Mały słownik gwar polskich* 2010].

RUBCZEWSKI, gw. *rupč'eusk'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Rubczewski* < *Rubcza*, *Rubcze*; por. *Rubcza*, obwód homelski, rejon petrykowski (Białoruś); obwód

briański, rejon żyriatiński (Rosja); *Stara Rubcza*, obwód briański, rejon diatkowski (Rosja); *Rubcze*, obwód lwowski, rejon przemysłański (Ukraina); obwód rówieński, rejon rówieński [*Słownik geograficzny...*, t. 15, cz. 2, 554]; nazwa *Rubcza* mogła być używana w odniesieniu do cieśli, drwala i masarza, których podstawowym narzędziem pracy były siekiera i topór, por. *Rubcza* < wschl. *rubac*, *rubić* – ‘rąbać’; nazwisko *Rubczewski* może również wywodzić się od wschl. ap. *rubiec* – ‘blizna, szrama’, por. *Rubczewski* < wschl. *rubczasty* – ‘pokryty bliznami po ranach zadanych bronią sieczną’ < wschl. *rubiec* – ‘blizna, szrama’ [*Происхождение фамилии*, online]; nie można także wykluczyć utworzenia badanego nazwiska od przezwiska *Rubko*, por. *Rubczewski* < *Rubko* < *Ruba* < wschl. *rubac*, *rubić* – ‘rąbać, siec’, taką samą motywację mają również nazwy *Rubak*, *Rubaj*, *Ruban* [*Słownik etymologiczny...*, 1957]; niektórzy badacze opowiadają się za pochodzeniem badanego nazwiska od imienia męskiego *Rubiec* < *Rub*, ros. *Рубенуи*, łac. *rubennis* – ‘rubinowy, czerwieniący się’, por. błrus. nazwiska *Rubcewicz*, *Rubski*, *Rubczenia* [Лемтюгова, Гапоненко 2018, 468–469, Усціновіч 2011, 173].

RYGOROWICZ, gw. *rygar’ov’iç*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Rygorowicz* < *Ryhorowicz* < wschl. *Ryhor* < podl. *Hryhor* [Tichoniuk 2000] < cerk. *Григоріуш* [Бірыла 1966, 53–56]; imię pochodzenia greckiego, grec. Γρηγόριος (*Gregorios*), grec. γρήγορος (*gregoros*) – ‘gorliwy, czuwający’, łac. *Gregorius* [Bubak 1993, 228–229; Усціновіч 2011, 74–75].

SADOWSKI, gw. *sad’õusk’i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Sadowski* < *Sadowo*, *Sady*, *Sadów*, *Sadowie* [Naruszewicz-Duchlińska, online]; por. *Sadowo*, pow. sokólski, w gm. Dąbrowa Białostocka; pow. sochaczewski, gm. Iłów; pow. żuromiński, gm. Żuromin; pow. grudziądzki, gm. Grudziądz; obwód witebski, rejon szarkowszczyński (Białoruś); *Sady*, pow. siemiatycki, gm. Drohiczyn; pow. świdnicki, gm. Marcinowice; pow. przysuski, gm. Potworów; pow. poznański, gm. Tarnowo Podgórne; *Sadów*, pow. lubliniecki, gm. Koszęcin; pow. opatowski, gm. Sadów; *Sadowie*, pow. opatowski, gm. *Sadowie*; pow. ostrowski, gm. Ostrów Wielkopolski; pow. zawierciań-

ski, gm. Irządze; pow. będziński, gm. Mierzęcice [*Słownik geograficzny...*, t. 10, 203–206; *Wykaz urzędowych nazw...*, online; *Słownik motywacyjno-etymologiczny...*, cz. 3, 171]; badane nazwisko można także wyprowadzać od przezwiska, por. *Sadowski* < n.os. *Sadowski* – ‘człowiek mieszkający na odludziu’ < *sadowie* – ‘odludzie, okolica zabita deskami’ [*Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. 5, 3].

SAKOWICZ, gw. *sak’ov’ič*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odimienne – *Sakowicz* < bhrus. *Sak* < cerk. *Исаак* [*Nazwiska w Polsce*, online]; imię pochodzenia hebrajskiego, por. hebr. *יצחק* (*Ichak*), które wywodzi się od słowa *צחק* oznaczającego ‘śmiech’ [Abramowicz, 2019, 74]; niekiedy nazwisko *Sakowicz* jest wyprowadzane od nazwy pospolitej *sak* – ‘sieć na ryby w kształcie worka, rozpiętego na obręczach’, ‘sidło na ptaki’, ‘worek podróżny’ [*Nazwiska w Polsce*, online].

SMOLSKI, gw. *sm’òlsk’i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Smolski* < n.m. *Smòlsk*, *Smoty*, *Smolnia*, *Smolnica*, *Smolice* [*Nazwiska w Polsce*, online]; por. np. *Smòlsk*, pow. wrocławski, gm. Włocławek; *Smoty*, pow. nowodworski, gm. Zakroczym; *Smolnica*, nazwa ludowa *Smolnia*, przysiółek wsi Tarnopol, pow. hajnowski, gm. Narewka; pow. suwalski, gm. Rutka-Tartak; *Smolice*, pow. krotoszyński, gm. Kobylin; pow. oświęcimski, gm. Zator; pow. zgierski, gm. Stryków [*Słownik geograficzny...*, t. 10, 905; *Wykaz urzędowych nazw...*, online]; nazwisko *Smolski* może pochodzić także od formy *nazw miejscowości i ich części*, online]; nazwisko *Smolski* może pochodzić także od formy imiennej *Smola*, por. *Smolski* < tatar. *Smola*, arab. *Ismail* [Bogdanowicz 2019, 17]; nazwisko częste wśród Tatarów zamieszkujących ziemię polskie i białoruskie; nazwiska tatarskie z sufiksem *-ski* / *-cki* były często tworzone od imion, tymczasem w polskiej antroponimii sufiks ten w głównej mierze łączono z nazwami miejscowości [Bogdanowicz 2019, 17]; niektórzy badacze uważają, że badane nazwisko mogło powstać od przezwiska *Smolski*, używanego na określenie człowieka, który pozyskiwał żywicę, por. wschl. *смола* [*Происхождение фамилии*, online].

STYPUŁKOWSKI, gw. *stypułk'óusk'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Stypułkowski* < n.miejsc. *Stypułki-Borki*, *Stypułki-Koziołki*, *Stypułki-Świąchy*, *Stypułki-Szymany*, *Stypułki-Giemzino*, por. *Stypułki-Borki*, pow. wysokomazowiecki, gm. Kobylin-Borzymy; *Stypułki-Koziołki*, pow. wysokomazowiecki, gm. Kobylin-Borzymy; *Stypułki-Świąchy*, pow. Wysokomazowiecki, gm. Kobylin-Borzymy, *Stypułki-Szymany*, pow. wysokomazowiecki, gm. Kobylin-Borzymy, *Stypułki-Giemzino*, pow. wysokomazowiecki, gm. Kulesze Kościelne [*Słownik geograficzny...*, t. 11, 516; *Wykaz urzędowych nazw...*, online]; w Polsce występują również nazwy miejscowości *Stypuły*, *Stypułów* [*Wykaz urzędowych nazw...*, online], notowane jest także nazwisko *Stypuła*, pochodzące od ap. *stypuła* – ‘pałeczka do grania na bębnie’ [*Nazwiska w Polsce*, online; *Nazwiska polskie*, online].

SZABLIŃSKI*, gw. *šabl'in'sk'i*:

nazwisko utworzono od nazwy apelatywnej, przezwiskowe, por. *Szabliński* < przezw. *Szabla* < ap. *szabla* [*Nazwiska w Polsce*, online; *Происхождение фамилии*, online]; przezwisko *Szabla* mogło być nadawane w przeszłości dziarskim, zuchwałym rycerzom, umiejętnie posługującym się w czasie walki szabłą [*Происхождение фамилии*, online]; nazwisko *Szabliński* mogło również powstać od formy *szablina*, ekspresywnie o szabli – dawnej broni [*Wielki słownik języka...*, online]; w Rosji, na Białorusi i Ukrainie jest notowane nazwisko *Шаблін/Шаблин*, w Polsce nazwisko *Szablin* należy do sporadycznych [*Etymologia nazwisk*, online]; nazwisko *Szablin* mogło powstać od nazwy osobowej *Szabla* – ‘człowiek wysoki, szczupły, lekko pochylony’ lub ‘kował wytwarzający szablę’ [*Всероссийское Генеалогическое...*, online]; niekiedy badacze traktują nazwisko *Szabliński* jako nazwę odtoponimiczną, por. wieś *Шаблино*, obwód twerski, rejon kaliniński, por. także nazwę *Шаблун*, rzeka na terenie Rosji.

SZYKUŁA*, gw. *šyk'ułā*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Szykuła* < przezw. *Szykuła* < ap. *Szyk* – ‘elegancja, efektowny wygląd, umiejętność noszenia ubrania’ [*Происхождение фамилии*, online]; przezwiskiem *Szykuła* określano człowieka, który przesadnie dbał o swój wygląd; niektórzy badacze wywodzą badane nazwisko od apelatywu *szyk* – ‘porządek’, ‘oddział wojska’ [*Nazwiska w Polsce*, online].

WOŁKOWYCKI*, gw. *vaŭkav'yc'k'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Wołkowyccki* < *Wołkowysk* [Nazwiska w Polsce, online]; *Wołkowysk* położony w dawnym pow. grodzieńskim, dziś na Białorusi, został odnotowany w latopisie z 1252 roku jako *Wołkowijesk* [Wołkowyccki, online]; niewykluczone, że nazwisko *Wołkowyccki* charakteryzuje człowieka ze względu na miejsce, w którym mieszka, por. ‘na odludziu, pod lasem, gdzie wyją wilki’; niektórzy badacze wywodzą nazwisko *Wołkowyccki* od wyrazów *волок* – ‘przewłok, przewłoka – miejsce na dziale wodnym, któredy przeciągano łodzie z systemu jednej rzeki do systemu drugiej (*волок на пути ‘из варяг в греки’*)’ i *высь* – ‘wzniesienie’, por. ‘*волок на возвышенности*’ [Болковыск – город под именем волка, online]; czasem nazwisko *Wołkowyccki* jest wyprowadzane od n.os. *Wołkow*, por. potomek *Wołkowa* [Wołkowyccki, online].

ZIENTARSKI*, gw. *z'ent'arsk'i*:

nazwisko utworzono od wyrazu pospolitego, przezwiskowe – *Zientarski* < n.os. *Zientara* < n.os. *Zięt-a* < n.os. *Zięć* < ap. *zięć* – ‘mąż córki’ [Naruszewicz-Duchlińska, online], por. nazwiska typu *Zientek*, *Zientak*, *Ziental*; *Ziętek*, *Ziętar*, *Ziętarz*, *Zięcina* [Nazwiska-polskie, online]; niektórzy badacze nazwisko *Zientarski* wywodzą od imienia węg. *Zenta* [Zenta, online]; badane nazwisko mogło również powstać od nazwy miejscowej *Ziętarnia*, część wsi Krzeczów, pow. bocheński, gm. Rzezawa [Wykaz urzędowych nazw..., online]; nie jest także wykluczone pochodzenie nazwiska *Zientarski* od nazw osobowych typu *Zientar*, *Zientarz*, *Zientara* (zjawisko ‘uszlachcania’ nazwisk chłopskich) [Wolnicz-Pawłowska, 1999, 133–134]; nazwisko *Zientarski* można także wywodzić od niemieckiej n.os. *Sinter* < ap. śrwniem. *Sinter* – ‘żużel’ lub od złożonego imienia germańskiego *Sindhari* [Rymut 2001, t. 2, 571].

ZUBRYCKI, gw. *zubr'yc'k'i*:

nazwisko utworzono od nazwy własnej, odmiejscowe – *Zubrycki* < *Zubry*, *Zubrzyca Mała*, *Zubrzyca Wielka*, *Zubrzyca Dolna*, *Zubrzyca Górna*, *Zubryca*, por. *Zubry*, pow. białostocki, gm. Gródek; *Zubrzyca Mała*, pow. sokólski, gm. Szudziałowo; *Zubrzyca Wielka*, pow. sokólski, gm. Szudziałowo; *Zubrzyca Dolna*, pow. nowotarski, gm. Jabłonka; *Zubrzyca Górna*, pow. nowotarski, gm. Jabłonka; *Zubryca* (ukr. *Зубруця*), obwód lwowski, pow. drohobycki

(Ukraina) [*Wykaz urzędowych nazw...*, online]; nazwisko *Zubrycki* mogło również powstać od przezwiska *Zubr*, *Zuber*, które nadawano osobom silnym, mocno zbudowanym, por. stare odpowiedniki nazwy *zubr*: *zubr*, *zqbr*, *zqbrz*, ros. *зубр*, podl. gw. *zuber* [*Menażeria etymologiczna*, online]; mniej prawdopodobne jest pochodzenie badanego nazwiska od wschł. *зубрить* – ‘nacinać ząbki na ostrzu sierpa’, por. ap. *зазубрины* [*Происхождение фамилии Зубрицкий*, online].

Uwagi końcowe

Pograniczny charakter Białostocczyzny wschodniej przejawia się nie tylko w jej historii i kulturze, ale także w nazewnictwie osobowym. Na tym terenie doszło do uformowania się nie dwóch odrębnych systemów nazewniczych – polskiego i wschodniosłowiańskiego, lecz jednego wspólnego, charakteryzującego się obecnością cech fonetycznych, strukturalnych i leksykalnych trzech języków: polskiego, białoruskiego i ukraińskiego [Dacewicz 2013, 270].

Zetknięcie się ze sobą dwóch kultur – zachodniosłowiańskiej oraz wschodniosłowiańskiej – i ich wzajemne przenikanie wpłynęły na proces kształtowania się na tym terenie systemu nazwiskowego. Na tym obszarze są notowane właściwe dla Słowian wschodnich nazwiska patronimiczne nawiązujące z reguły do imion pochodzenia greckiego, najczęściej z sufiksami *-uk/-czuk*, *-ewicz*, *-owicz*. Są również używane charakterystyczne dla polszczyzny nazwiska odtoponimiczne z sufiksem *-ski/-cki* oraz nazwiska odapelatywne [Sajewicz 2013, 9].

Dokonana analiza nazwisk patronimicznych mieszkańców wsi Lewkowo Nowe, które pojawiły się w tej wsi po II wojnie światowej, pozwala na stwierdzenie, że u podstaw większości z nich leży imiona charakterystyczne dla wschodniosłowiańskiego kręgu językowo-kulturowego, por. *Doroszkiewicz*, cerk. *Дорошеу*, *Ignatowicz*, cerk. *Игнатуй*, *Karpiuk*, cerk. *Карп*, *Ławreszuk*, cerk. *Лавренуу*, *Sakowicz*, cerk. *Исаак*. Tego typu nazwiska dominowały w Lewkowie Nowym na przełomie XIX i XX wieku, a także w okresie międzywojennym.

Do nielicznych wśród badanych antroponimów należą nazwiska patronimiczne, które powstały od imion polskich, por. nazwisko *Janiuk*, utworzone

od imienia pol. *Jan*, które było używane na terenach wschodnich, zwłaszcza na Białorusi, od początku XVI wieku, por. błrus. *Ян, Янка, Янук, Янелъ, Ясюк* [Усціновіч 2011, 229–230].

Niektóre z badanych nazwisk patronimicznych nawiązują zarówno do imion polskich, jak i wschodniosłowiańskich, por. nazwisko *Jurkiewicz*, które jest wyprowadzane od form imiennych *Jurek, Jurko*, utworzonych od *Jur, Jurzy*, dawnego odpowiednika greckiego *Georgios*, używanego w przeszłości na równi z *Jerzym* w całej Polsce i na ziemiach wschodnich.

Nazwisko *Gresiuk* jest najczęściej wyprowadzane od imienia pol. *Grzegorz*, por. *Gresiuk* < *Greś* < *Grześ* < *Grzegorz*. W językach wschodniosłowiańskich, w tym również w rosyjskim, są notowane liczne formy typu *Грез, Грень, Гресъ*, które zdaniem niektórych badaczy pochodzą od imienia cerk. *Гризопуї* [Суперанская 2005, 82].

Wśród badanych nazwisk odimiennych przeważają formacje z sufiksem *-uk/-czuk*, por. *Gresiuk, Janiuk, Karpiuk, Ławreszук* oraz *-owicz/-ewicz*, por. *Doroszkiewicz, Ignatowicz, Jurkiewicz, Sakowicz, Rygorowicz*. Do sporadycznych należą nazwiska utworzone od imion osobowych za pomocą sufiksu *-ski/-cki*, por. *Rubczewski* < imię męskie *Rubiec* < *Rub* < ros. *Rubientij*, zob. łac. *rubennis* – ‘rubinowy, czerwieniący się’, *Smolski* < tatar. *Smola* < arab. *Ismail*.

Do rzadkich wśród badanych antroponimów należą nazwiska mieszkańców Lewkowa Nowego równe imionom w postaci urzędowej lub nieoficjalnej, np. *Dzienis*, cerk. *Дзюнуцуї*; *Olichwier*, por. wschl. *Olifier*, cerk. *Елевѣреуї*, a także nazwiska utworzone od form skróconych imion z dodaniem sufiksów *-eń, -s*, np. *Kryszeń* < *Krysz*, por. błrus. *Крышмон*, cerk. *Хрцмофор*; *Nos*, cerk. *Енох*, hebr. *חנוך* (*Hanoch*), por. *hanak* – ‘nauczać, wychowywać’.

Liczną grupę wśród badanych nazw stanowią swoiste dla polszczyzny nazwiska odmiejscowe z sufiksem *-ski/-cki*, początkowo używane przez szlachtę polską, a od początku XVII wieku również przez chłopów, którzy często przybierali nazwiska uznawane za szlacheckie, a więc lepsze.

Do nazwisk odmiejscowych, które pojawiły się w Lewkowie Nowym po II wojnie światowej, należą: *Borowski, Kiersnowski, Krynicki, Kukowski, Pałeckie, Ptaszyński, Rubczewski, Sadowski, Smolski, Stypułkowski, Wołkowyci, Wróblewski, Zieliński, Zientarski, Zubrycki*. Większość tego typu nazwisk pojawiła się w Lewkowie Nowym pod koniec XX i na początku XXI wieku.

Pewnych trudności nastęrcza interpretacja nazwiska *Rubczewski*, ponieważ może być wyprowadzane zarówno od nazw miejscowych, jak i apelatywów, por. *Rubczewski* < n.miejsc. *Rubcza*, *Rubcze* lub n.ap. *rubiec* – ‘blizna, szrama’. Nie można również wykluczyć utworzenia tego nazwiska od przezwiska *Rubko*, por. *Rubczewski* < *Rubko* < *Ruba* < wschł. *rubać*, *rubić* – ‘rąbać, sieć’. Niekiedy badacze opowiadają się za pochodzeniem nazwiska *Rubczewski* od imienia *Rubiec* < *Rub*, por. ros. *Рубенный*, łac. *rubennis* – ‘rubinowy, czerwieniący się’.

Nazwisko *Smolski* zazwyczaj wywodzi się od nazw miejscowości, por. *Smolnica*, *Smolnia*. Niewykluczone jednak, że nazwisko to bazuje na przezwisku *Smolski* – ‘ten, kto pozyskuje smołę (żywicę)’ lub na formie imiennej *Smola* < tatar. *Smola*, por. arab. *Ismail*.

Problematiczne wydaje się wyprowadzanie nazwiska *Zientarski* od n.miejsc. *Ziętarnia*. Nazwisko to częściej się łączy z przezwiskami pochodzącymi od n.ap. *zięć* – ‘mąż córki’ lub z niemiecką n.os. *Sinter*, por. śrwniem. *Sinter* – ‘żużel’.

Nieco rzadziej nazwiska, które pojawiły się w Lewkowie Nowym po II wojnie światowej, powstały od nazw pospolitych, por. *Bakanacz*, *Bębenek*, *Bura*, *Drozd*, *Dzik*, *Gryko*, *Kardasz*, *Poskrobko*, *Szykuła*, *Szabliński*. W okresie przedwojennym tego typu nazwiska były notowane sporadycznie. Ich liczebność wyraźnie wzrosła pod koniec XX i na początku XXI wieku.

Najwięcej problemów nastęrczało ustalenie etymologii nazwiska *Bakanacz*. Nazwisko to najczęściej wyprowadza się od n.os. *Bakan*, a tę od czasownika *bakać* – ‘wykrzykiwać coś z radości, rozmawiać, krzyczeć, strofować, łajać’. Czasem nazwisko *Bakanacz* onomaści wywodzą od przezwiska *Bakan* < ap. *bakan* – ‘koszenila – ciemnoczerwony barwnik pochodzenia zwierzęcego, pozyskiwany z owadów – czerwców’. Niewykluczone, że badane nazwisko pochodzi od skróconej formy imienia cerk. *Аввакум*, które przybierało postać *Bakun*, *Bakan*. Mniej prawdopodobne jest pochodzenie nazwiska *Bakanacz* od imienia hebr. *Bakum*, por. cerk. *Обакун*, ukr. *Бакун*.

Największe grupy wśród badanych nazwisk stanowią nazwy patronimiczne o proveniencji wschodniosłowiańskiej z sufiksami *-uk/-czuk* i *-owicz/-ewicz* (40,48%) oraz charakterystyczne dla polszczyzny antroponimy odmiejscowe z sufiksem *-ski/-cki* (33,33%). Do mniej licznych należą nazwiska odapelatywne (26,19%).

Literatura

- Abramowicz Z., 2019, *Imiona biblijne w historycznej antroponimii Podlasia (XVI–XVII w.)*, Białystok.
- Abramowicz Z., Citko L., Dacewicz L., 1997, *Słownik historycznych nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Białostoczczyzny (XV–XVII wiek)*, Białystok.
- Andrzej Panufnik – historia życia, <https://dzismis.com/2019/01/24/andrzej-panufnik-historia-zycia> [25.05.2023].
- Atlas gwar wschodniostowiańskich Białostoczczyzny*, 1980, t. 1. red. S. Glinka, A. Obrębska-Jabłońska, J. Siatkowski, Wrocław.
- Biryła M.V., 1966, *Belaruskaâ antrapanimîâ. Ulasnyâ imëny, imëny-mânuski, imëny pa bas'ku, prozviščy, Minsk*. [Бірыла М.В., 1966, *Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы*, Мінск.]
- Bogdanowicz E., 2019, *Nazwiska jako świadectwo wielokulturowości Podlasia*, „Linguodidactica”, t. 22, s. 5–19.
- Borowski, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Borowski> [15.07.2023].
- Breza E., *Kukowski*, <https://przodek.org/genealogia/nazwiska/kukowski> [22.12.2023].
- Bubak J., 1993, *Księga naszych imion*, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Dacewicz L., 2001, *Antroponimia Białegostoku w XVII–XVIII wieku*, Białystok.
- Dacewicz L., 2013, *Imiona w strukturze nazwisk dawnych mieszkańców polsko-litewsko-wschodniostowiańskiego pogranicza jako fakt kulturowy*, [w:] *Pogranicza. Kresy. Wschód a idee Europy*, red. J. Ławski, Białystok, s. 267–280.
- Dobroński A.Cz., *Niespełnione miasto*, https://www.umb.edu.pl/photo/pliki/medyk/miasta_naszego_regionu/mrn-marzec2011.pdf [12.03.2023].
- Etymologia nazwisk*, <https://web.archive.org/web/20170926163014/http://stankiewicz.com/index.php?kat=44> [17.04.2023].
- Familiâ Bakan*. [Фамілія Бакан], <https://nominic.ru/?id=search&sname=Бакан> [2.02.2025].
- Familii*. [Фаміліі], <https://woords.su/surnames> [23.03.2023].
- Istoriâ imeni*. [История имени], <https://imena7.ru> [24.05.2023].
- Kanoničeskie pravila Pravoslavnoj cerkvi*. [Канонические правила Православной церкви.], <https://orthodoxbible.ru/canons.php> [26.05.2023].
- Kardaši*. [Кардашы], <https://ru.wikipedia.org/wiki/Кардаши> [8.05.2023].
- Karp S., 2016, *Józef Karp (ok. 1567–1637), marszałek wołkowyski – rys biograficzny*, „Studia Podlaskie”, nr 24, s. 7–40.

- Karta raspostranennosti familii Panufnik* [Карта распространённости фамилии Пануфник], <https://forebears.io/ru/surnames/panufnik> [24.05.2023].
- Kondratiuk M., 1986, *Problematyka badań onomastycznych w regionie białostockim*, „Białostoczczyzna”, nr 2, s. 7–12.
- Kondratiuk M., 1995, *O metodologii badań onomastycznych na pograniczu polsko-wschodniostowiańskim i słowiańsko-bałtyckim*, [w:] *Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko-wschodniostowiańskim*, red. M. Kondratiuk, Białystok, s. 195–203.
- Kowalik-Kaleta Z., Dacewicz L., Raszevska-Żurek B., 2007, *Słownik najstarszych nazwisk polskich – pochodzenie językowe nazwisk otówionych w historii nazwisk polskich*, t. 1, Warszawa.
- Lemtúgova V.P., *V kornâh vsâ sila*. [Лемтюгова В.П., В корнях вся сила.], <https://www.sb.by/articles/v-kornyakh-vsya-sila.html> [1.04.2023].
- Lemtúgova V.P., Gaponenko I.O., 2018, *Korni naših familij*, Minsk. [Лемтюгова В.П., Гапоненко И.О., 2018, *Корни наших фамилий*, Минск.]
- Malec M., 1994, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Kraków.
- Mały słownik gwar polskich*, 2010, red. J. Wronicz, Kraków.
- Familiâ Burov*. [Фамилия Буров.], <https://www.gencentre.ru/ru> [16.11.2023].
- Menażeria etymologiczna*, <https://etymologicznamenazeria.wordpress.com/2016/04/04/zubr-zmodyfikowany-fonetycznie-2> [22.12.2023].
- Michaluk D., 1997, *Dobra i miasteczko Narewka na tle dziejów regionu (do końca XIX wieku)*, Białystok–Narewka.
- Mironowicz A., 2008, *Monaster Wniebowstąpienia Pańskiego w Puszczy Błudowskiej*, Supraśl.
- Mordań M., 2019, *Chrześcijańskie dziedzictwo imiennicze utrwalone w nazwiskach mieszkańców Bielska Podlaskiego, Hajnówki i Siemiatycz*, Białystok.
- Maroszek J., 1991, *Czy istniał „Monaster Przemienienia Pańskiego w Puszczy Narewskiej”?*, „Białostoczczyzna”, nr 2(22), s. 33–36.
- Naruszewicz-Duchlińska A., *Geneza nazwisk*, <http://www.genezanazwisk.pl> [12.03.2023].
- Nazwiska polskie. Rozkład występowania nazwisk w powiatach*, <http://nlp.actaforte.pl:8080/Nomina/Ndistr> [12.03.2023].
- Nazwiska-polskie*, <https://nazwiska-polskie.pl> [4.04.2023].
- Nazwiska w Polsce*, oprac. B. Czopek-Kopciuch, H. Górny, M. Magda-Czekaj, E. Palinciuc-Dudek, K. Skowronek, E. Supranowicz, <https://nazwiska.ijp.pan.pl> [12.03.2023].

- Nazwiska w Polsce. Wykaz*, <https://genealogia.com.pl/genealogia/nazwiska/index.htm> [24.05.2023].
- Однофамильцы ‘Пануфник’. [*Odnofamilcy ‘Panufnik’*], <https://looking-/surname/Пануфник> [13.05.2023].
- Pelcowa H., 2020, *Burka w ludowej interpretacji. Na przykładzie wypowiedzi mieszkańców wsi regionu lubelskiego*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 68, s. 145–155.
- Petrovskij N.A., 2000, *Slovar’russkich ličnyh iměn*, Moskva. [Петровский Н.А., 2000, *Словарь русских личных имен*, Москва.]
- Proiśhożdzenie familii*. [*Происхождение фамилии*], <https://nominic.ru> [22.01.2023].
- Proiśhożdzenie familii Griko*. [*Происхождение фамилии Грико*], <https://www.analizfamilii.ru/Griko/proishozhdenie.html> [16.10.2023].
- Происхождение фамилии Зубрицкий*. [*Proiśhożdzenie familii Zubrickij*], <https://nominic.ru/%D0%A4%D0%B0%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D1%8F/%D0%97%D1%83%D0%B1%D1%80%D0%B8%D1%86%D0%BA%D0%B8%D0%B9> [2.02.2025]
- Russkie imena*. [*Русские имена*], <http://kurufin.ru/html/rus.html> [2.03.2023].
- Rymut K., 1999 (t. 1), 2001 (t. 2), *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, Kraków.
- Sajewicz M., 2013, *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie na tle ogólnopolskim*, Lublin.
- Slovar’ russkich familij*. [*Словарь русских фамилий*], <https://my-dict.ru/dic/slovar-russkih-familij> [6.03.2023].
- Słownik etymologiczno-motywuacyjny staropolskich nazw osobowych*, 1997, red. A. Cieślíkowa, M. Malec, cz. 3: *Odmiejscowe nazwy osobowe*, Kraków.
- Słownik etymologiczny języka polskiego*, 1957, oprac. A. Brückner, Kraków.
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, 1880–1902, t. 1–15 (a–b), red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, Warszawa.
- Słownik języka polskiego*, <https://www.pedia.pl/bęben> [22.10.2023].
- Słownik polszczyzny XVI wieku*, <https://spxvi.edu.pl> [27.05.2023].
- Słownik staropolski*, https://pl.wikisource.org/wiki/M._Arcta_Słownik_Staropolski [5.03.2023].
- Słownik staropolskich nazw osobowych*, 1977, t. 5, oprac. W. Taszycki, Wrocław.
- Superanskā A.V., 2005, *Sovremennyy slovar’ ličnyh imen*, Moskva. [Суперанская А.В., 2005, *Современный словарь личных имен*, Москва.]

- Superanska A.V., 2017, *Slovar' narodnyh form russkikh imen*, Moskva. [Сунперанская А.В., 2017, *Словарь народных форм русских имен*, Москва.]
- Tichoniuk B., 2000, *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI w. do roku 1839*, Zielona Góra.
- Tichoniuk B., 2004, *Transformacja nazwisk wschodniosłowiańskich w Polsce na przykładzie niektórych struktur antroponimicznych z sufiksem -uk/-czuk*, [w:] *Ze studiów nad językami i literaturami wschodniosłowiańskimi*, red. B. Tichoniuk, W. Wilczyński, Zielona Góra, 155–162.
- Tłumačal'ny sloŭnik belaruskaj mowy*, t. 1, Minsk 1977. [Тлумачальны слоўнік беларускай мовы, т. 1, Мінск 1977.]
- Trijňak I.I., 2005, *Slovník ukraїns'kih imen*, Kijiv. [Трійняк І.І., 2005, *Словник українських имен*, Київ.]
- Uscinovič A.K., 2011, *Sloŭnik asabovych ulasnyh iměn*, Minsk. [Усціновіч А.К., 2011, *Слоўнік асабовых уласных імён*, Мінск.]
- Volkovysk – gorod pod imenem volka*. [Волковыск – город под именем волка.], <https://dzen.ru/a/ZTdWAbXf5G03Cpd6> [27.12.2023].
- Vserossijskoje Genealogičeskoje Drevo*. [Всероссийское Генеалогическое Древо], <https://vgd.ru> [9.11.2023].
- Wielki słownik języka polskiego*, red. P. Żmigrodzki, <https://wsjp.pl> [12.11.2023].
- Wież Lewkowo Nowe w liczbach*, https://www.polskawliczbach.pl/wies_Lewkowo_Nowe [4.05.2023].
- Wolnicz-Pawłowska E., 1999, *O nazwiskach polskich: co znaczą i o czym mówią nasze nazwiska?*, „Prace Językoznawcze”, nr 1, s. 128–137.
- Wołkowycki*, <https://wspolczesna.pl/podgajecki-to-ten-co-mieszkal-pod-gajem/ar/4940045> [15.03.2023].
- Wykaz urzędowych nazw miejscowości i ich części*, <https://www.gov.pl/web/mswia/wykaz-urzedowych-nazw-miejscowosci-i-ich-czesci> [20.03.2023].
- Zanim pojawiła się spa...*, https://www.google.pl/url?sa=t&source=web&rc=t=j&opi=89978449&url=https://nck.pl/projekty-kulturalne/projekty/ojczysty-dodaj-do-ulubionych/ciekawostki-jezykowe/Zanim_pojawila_sie_spa_____cz__III__JEDZIEMY_DO_WOD_,cltt,z.aja-x&ved=2ahUKEwjJvtjmj7mLAXWIfh0HHRreUPeoQFnoECBQQAQ&usg=AOvVaw2mxl_J5YOmeGDkYUStelQC [13.12.2023].
- Zenta*, <https://nazwy.org/nazwa-zenta> [23.11.2023].

Objaśnienie skrótów

ap.	–	apelatyw	oprac.	–	opracował
arab.	–	arabski	podl.	–	podlaski
białrus.	–	białoruski	pol.	–	polski
cerk.	–	cerkiewny	por.	–	porównaj
cz.	–	część	pow.	–	powiat
fon.	–	fonetyczny	przew.	–	przezvisko
gen.	–	genetivus	r.	–	rok
gm.	–	gmina	red.	–	redaktor
grec.	–	grecki	s.	–	strona
gub.	–	gubernia	śrwniem.	–	średnio-wysoko-nie- miecki
gw.	–	gwarowy	t.	–	tom
hebr.	–	hebrajski	tatar.	–	tatarski
lit.	–	litewski	ukr.	–	ukraiński
łac.	–	łaciński	węg.	–	węgierski
łot.	–	łotewski	wschł.	–	wschodniosłowiański
m.	–	miasto	zob.	–	zobacz
n. miejsc.	–	nazwa miejscowa	ред.	–	редактор
n. os.	–	nazwa osobowa	с.	–	страница
n.ap.	–	nazwa apelatywna	t.	–	том
niem.	–	niemiecki	ч.	–	часть
np.	–	na przykład			

ETYMOLOGY OF SURNAMES OF THE PEOPLE SETTLED
IN THE VILLAGE OF LEWKOWO NOWE IN HAJNÓWKA DISTRICT
AFTER WORLD WAR II

ABSTRACT

Keywords: village of Lewkowo Nowe, Hajnówka district, people settled after World War II, etymology of surnames

The aim of this study is to establish the probable etymologies of the surnames of the inhabitants of Lewkowo Nowe, in the Hajnówka district, that appeared in

this village after World War II. The encounter of two neighboring cultures – West Slavic and East Slavic – and their mutual interpenetration influenced the development of the surname system in the studied area. The largest groups of examined surnames are patronymic names of East Slavic origin with the suffixes *-uk/-czuk* and *-owicz/-ewicz* (40.48%) and the characteristic Polish toponymic anthroponyms with the suffix *-ski/-cki* (33.33%). Less numerous (26.19%) are surnames derived from appellatives. After taking into account the surnames used continuously since the establishment of the village to the present and the surnames that have disappeared, the distribution is as follows: patronymic surnames – 47.38%, local surnames – 32.38%, appellative surnames – 20.24%. The number of toponymic and appellative-derived surnames significantly increased after the Second World War as a result of the settlement of people from other regions of Poland in Lewkowo Nowe.